

Uniwersytet Warszawski.
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych.
Zakład Filozofii i Teorii Polityki.

Program zajęć z przedmiotu: *Socjotechnika polityczna.*
Kurs dla LDSNP II rok.
Zajęcia w roku akademickim 2017/2018.

Prowadzący: dr hab. Jacek Ziółkowski.
(Jacek-ziolkowski@wp.pl; jacekziolkowski@uw.edu.pl)
WWW.teoriapolityki.pl

Warunki zaliczenia

- **Uczęszczanie na zajęcia. Dopuszczalne są dwie nieobecności.**
- **Aktywność merytoryczna na zajęcia, oparta na znajomości lektur**
- **Zaliczenie testu pisemnego (2 tygodnie przed końcem semestru)**
- **Przygotowanie prezentacji (jako aktywność ponadstandardowa- opcjonalna)**

Cele przedmiotu:

- Zdefiniować pojęcie socjotechniki, zdemistyfikować ujęcie potoczne socjotechniki.
- Dokonać rozróżnienia między socjotechniką, marketingiem i propagandą.
- Rozróżnić formy, cele i narzędzia socjotechniki w systemach zamkniętych i otwartych.
- Ukazać na czym polega skuteczność i jakie są ograniczenia skuteczności wpływu politycznego?
- Pokazać formy wpływu politycznego: perswazję, manipulację, sugestię, przymus, przemoc.
- Ukazać specyfikę działań socjotechnicznych we współczesnej demokracji medialnej.
- Przedstawić socjotechnikę w perspektywie interakcyjnej (teatr polityczny, gry polityczne).
- Wskazać wagę socjotechniki opartej na wrogości.
- Omówić etyczne aspekty działań socjotechnicznych.

Podręcznik podstawowy do przedmiotu to praca: M. Karwat, *Podstawy socjotechniki*, Warszawa 2014

Teksty obowiązujące na zajęciach są oznaczone w literaturze podstawowej (wytłuszczone i podkreślone)

Treści programowe

Zajęcia I i II. Socjotechnika definiowanie pojęcia.

Wyznaczniki sprawnego działania – prakseologiczny aspekt działalności ludzkiej. Etymologia terminu: socjotechnika. Dosłowne rozumienie pojęcia. Socjotechnika jako metoda, technika oddziaływania. Typy socjotechniki. System sterujący a sterowany. Socjotechnika jako proces komunikacyjny. Socjotechnika w systemach demokratycznych i niedemokratycznych. Socjotechnika, socjotechnika kameralna i psychotechnika według modelu A. Podgóreckiego – interferencja poziomów. Socjotechnika w oddziaływaniu na skalę masową. Ograniczenia i limity skuteczności działań socjotechnicznych.

Literatura podstawowa:

M. Karwat, *Podstawy socjotechniki*, Warszawa 2014, Część pierwsza.

P. Pawełczyk. *Socjotechniczne aspekty gry politycznej*. Poznań 2000, str. 94-106.

M. Karwat. *Sztuka manipulacji politycznej*. Toruń 1998; część I.

A. Podgórecki. *Zasady socjotechniki*. Warszawa 1966.

K. Mlicki. *Socjotechnika. Zagadnienia etyczne i prakseologiczne*. Wrocław 1986.

J. Ziółkowski, *Socjotechnika* [w:] *Leksykon pojęć politycznych*, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.

Literatura uzupełniająca:

T. Pszczołowski. *Zasady sprawnego działania*. Warszawa 1979. (lub późn. wyd.)

T. Kotarbiński. *Dzieła wszystkie. Prakseologia. Część I*. Wrocław 1999; fragm. pt. *O istocie działania na tle paradoksów bierności pozornej*.

N. Machiavelli. *Książę*. Wrocław 1979.

J. Kossecki. *Tajniki sterowania ludźmi*. Warszawa 1984.

T. Kotarbiński. *Traktat o dobrej robocie*. Warszawa 1975.

Z. J. Pietraś. *Teoria gier jako sposób analizy procesów podejmowania decyzji politycznych*. Lublin 1997. (roz. dot. marketingu politycznego)

Zajęcia III. Sterowanie społeczne. Wpływ i wpływ społeczny. Kooperacja. Sterowanie społeczne – wyznaczniki kategoriaalne oraz współczesny wymiar problemu. Inżynieria społeczna. Wpływ, jako pokonywanie oporu – formy nacisku. Typy kooperacji. Kooperacja pozytywna i kooperacja negatywna. Opór społeczny, przełamywanie oporu.

Literatura:

M. Karwat, Podstawy socjotechniki, Warszawa 2014, Część pierwsza.

M. Karwat. Sztuka manipulacji politycznej. Toruń 1998; część I.

J. Ziółkowski, Wrogość w stosunkach politycznych, Modelowa analiza funkcjonalna, Warszawa 2013, str. 35-45.

J. Goćkowski, *Traktat o inżynierii polityki*, Pułtusk 2009.

J. Ziółkowski, *Kooperacja* [w:] *Leksykon pojęć politycznych*, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.

A. Podgórecki. *Zasady socjotechniki*. Warszawa 1966.

J. Kossecki. *Tajniki sterowania ludźmi*. Warszawa 1984.

Zajęcia IV. Socjotechnika jako gra polityczna. Wymiary metafory gry do analizy sfery polityki. Polityka jako teatralizacja. Mediatyzacja polityki. Elementy gry politycznej: aktorzy, role, scena, rekwizyty, kulisy, reguły, widownia.

Literatura:

P. Pawełczyk. Socjotechniczne aspekty gry politycznej. Poznań 2000, Roz. 1

J. Ziółkowski, Gra polityczna [w:] Leksykon pojęć politycznych, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013

M. Karwat, O Karykaturze polityki, Roz. 11 i 12.

J. Ziółkowski, *Gra polityczna jako sztuka sugerowania*; [w:] Bohdan Kaczmarek (red.), *Metafory polityki (3)*, Warszawa 2005.

Z. J. Pietraś. *Teoria gier jako sposób analizy procesów podejmowania decyzji politycznych*. Lublin 1997.

Zajęcia V: Psychologiczne uwarunkowania działań socjotechnicznych. Psychologiczne pułapki i mechanizmy wpływu

społecznego. Psychotechnika. Psychologia wywierania wpływu, manipulacje wizerunkiem.

Literatura:

R. Cialdini. Wywieranie wpływu na ludzi. Teoria i praktyka. Gdańsk 1994. (polecam całość!!!)

M. Pabijańska. Psychomanipulacja w polityce. Metody, techniki, przykłady. Wrocław 2007 – Roz. 2.

D. Doliński. *Psychologia wpływu społecznego*. Wrocław 2000.

Leary Mark. *Wywieranie wrażenia na innych*. Gdańsk 2002,

K. Hogan. *Psychologia perswazji. Strategie i techniki wywierania wpływu na ludzi*. Warszawa 2001.

Psychologia społeczna. Serce i umysł. E. Aronson i inni. Roz. 8.

Zajęcia VI. Systematyka form nacisku. Charakterystyka perswazji. Skala form i środków nacisku. Perswazja → manipulacja → przymus → przemoc według modelu M. Karwata. Socjotechnika miękka i twarda. Warunki stosowalności poszczególnych metod. Różnice i podobieństwa. Perswazja jako forma nacisku- ujęcie szerokie i wąskie. Etymologia pojęcia, cechy charakterystyczne kategorii, techniki i narzędzia. Perswazja intelektualna i emocjonalna.

Literatura podstawowa:

M. Karwat, Podstawy socjotechniki, Warszawa 2014, str. 71-90.

M. Karwat. Sztuka manipulacji politycznej. Toruń 1998 (tu charakterystyka perswazji)

G. Majone, *Dowody, argumenty, perswazja w procesie politycznym*, Warszawa 2004.

M. Karwat, *Akredytacja w życiu społecznym i politycznym*. Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2009.

E. Aronson, T. D. Wilson, R. M. Akert. *Psychologia społeczna. Serce i umysł*. Poznań 1997; fragment pt. *Komunikaty perswazyjne i zmiana postaw*.

B. Dobek-Ostrowska, J. Fras, B. Ociepka. *Teoria i praktyka propagandy*. Wrocław 1997. (roz: Język propagandy politycznej),

Literatura uzupełniająca:

Bralczyk Jerzy. *Język na sprzedaż*. Warszawa-Bydgoszcz 2000,
Kwiatkowski Stanisław. *Słowo i emocje w propagandzie*. Warszawa 1974,
Mariusz Kolczyński, Janusz Sztumski. *Marketing polityczny. Kształtowanie indywidualnych i zbiorowych opinii, postaw i zachowań*. Wyd. Śląsk, Katowice 2000,
Goleman Daniel. *Inteligencja emocjonalna*. Poznań 1997

Zajęcia VII: Sugestia jako forma wpływu politycznego. Cechy gatunkowe sugestii. Atrybuty sugestii. Typy i formy sugestii. Sugestia jako proces. Współczesny wymiar sugestii.

Literatura:

J. Ziółkowski, Sugestia, jako forma wpływu społecznego, [w:] Joanna Marszałek-Kawa (red.), Współczesne oblicze mediów, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2005.

M. Karwat, Podstawy socjotechniki, Warszawa 2014, str. 193-229.

J. Ziółkowski, *Socjotechnika autorytetu politycznego*, Warszawa 2007, roz. 5 i 6. V. A. Gheorghiu. *Sugestia*. Warszawa 1987.

J. Ziółkowski, *Sugestia* [w:] *Leksykon pojęć politycznych*, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.

Le Bon Gustave. *Psychologia tłumu*. Warszawa 1997,

Korpikiewicz Honorata. *Hipnoza i sugestia*. Poznań 1992,

Zajęcia VIII. Oddziaływanie za pomocą autorytetu i norm społecznych. Charakterystyka relacji autorytetu, ujęcie podmiotowe. Zakres stosowalności mechanizmów warunkujących skuteczność oddziaływania autorytetu w praktyce społeczno-politycznej. Autorytet jako narzędzie wpływu. Autorytet jako instrument sterowania społecznego. Nadużywanie autorytetów. Sterowanie za pomocą norm i wartości – kulturo technika.

Literatura podstawowa:

J. Ziółkowski, Socjotechnika autorytetu politycznego, Roz. VIII i IX. Warszawa 2007

J. Ziółkowski, Autorytet, jako czynnik sterowania społecznego; [w:] ROCZNIK NAUK POLITYCZNYCH 2005, Rocznik 7, Nr 9,

Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusku.

M. Karwat, *O nadużywaniu autorytetu*; [w:] *Autorytety polskie* (red. B. Gołębiowski), Oficyna Wydawnicza "Stopka", Łomża 2002, s. 283–306.

J. Ziółkowski, *Autorytet polityczny. Geneza. Ewolucja. Symptomy kryzysu*. Warszawa 2012.

B. Gołębiowski – red., *Autorytety polskie*, Łomża 2002,

Literatura uzupełniająca:

G. Ritzer, *Macdonaldyzacja społeczeństwa*, Warszawa 1997.

J. M. Bocheński, *Logika i Filozofia. Wybór Pism*, Warszawa 1993,

Mikołajko Anna. *Poza autorytetem? Społeczeństwo polskie w dobie anomii*. Warszawa 1991,

M. Mrozowski *Między manipulacją a poznaniem. Człowiek w świecie mass mediów*. Warszawa 1992,

Cialdini Robert. *Wywieranie wpływu na ludzi: teoria i praktyka*. Gdańsk 2000,

Leary Mark. *Wywieranie wrażenia na innych*. Gdańsk 2002,

Klemperer Victor. *LTI. Notatnik filologa. Język Trzeciej Rzeszy*. Kraków 1983,

Zajęcia IX. Manipulacja jako forma gatunkowa. Manipulacja jako forma „gry politycznej”. Cechy gatunkowe manipulacji. Typy manipulacji. Formy manipulacji. Manipulacyjne formy akredytacji i dyskredytacji. Demagogia manipulacyjna. Rola prowokacji w działaniach socjotechnicznych.

Literatura:

M. Karwat. *Sztuka manipulacji politycznej. Cz 1*. Toruń 1998;

M. Karwat, *Podstawy socjotechniki*, Warszawa 2014, str. 90-113.

J. Ziółkowski, *Socjotechniczny status manipulacji* [w:] *Manipulacja w mediach. Media o manipulacji*, pod. red., T. Gackowskiego, Warszawa 2011.

M. Karwat, *O złośliwej dyskredytacji. Manipulowanie wizerunkiem przeciwnika*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.

M. Karwat, *O perfidii*. Warszawa 2001,

- M. Karwat, *O demagogii*. Wydawnictwo Sejmowe. Warszawa 2006.
- M. Karwat, *Teoria prowokacji. Analiza politologiczna*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- M. Karwat, *O złośliwej dyskredytacji. Manipulowanie wizerunkiem przeciwnika*, Warszawa 2007
- J. Kirschner, *Manipulować- ale jak?*, Warszawa 1994
- M. Karwat, *Akredytacja w życiu społecznym i politycznym*. Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2009.

Zajęcia X. Przymus i przemoc jako metody oddziaływania. Cechy konstytutywne przymusu jako formy wpływu. Przymus pośredni i bezpośredni. Formy przymusu. Przymus prawy i przymus bezprawny. Racjonalny charakter podporządkowania się przymusowi. Szantaż jako odmiana przymusu. Warunki stosowania przymusu. Przemoc jako czysta forma gatunkowa. Statut szkody i krzywdy w przemocy. Podstawowe formy przemocy. Agresja jako motywator działań politycznych

Literatura podstawowa:

M. Karwat, Podstawy socjotechniki, Warszawa 2014, str. 113-161.

P. Mazurkiewicz, Przemoc w polityce, Cz. 1. Wrocław 2006.

- M. Karwat, *Przymus*, [w:] *Leksykon pojęć politycznych*, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.
- M. Karwat, *Przemoc*, [w:] *Leksykon pojęć politycznych*, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.
- T. Kotarbiński. *Dzieła wszystkie. Prakseologia. Część I*. Wrocław 1999; art. pt. *O działaniu przymusowym*.
- E. Muszyńska. *Swoboda, przymus i przemoc w relacjach: dziecko – dorosły*. Poznań 1998.
- W. Sofsky. *Traktat o przemocy*. Wrocław 1998.
- J. Bińczycka. *Między swobodą a przemocą w wychowaniu*. Wyd. II. Kraków 1999.
- Agresja i przemoc w świetle nauk przyrodniczych i humanistycznych*, praca zbiorowa, Olsztyn 2002.
- Człowiek i agresja. Głosy o nienawiści i przemocy*,. *Ujęcie interdyscyplinarne* [praca zbiorowa]. Warszawa 2002.

Literatura uzupełniająca:

J. Baszkiewicz. *Wolność, równość, własność. Rewolucje burżuazyjne*. Warszawa 1981.

S. Forward, D. Frazier. *Szantaż emocjonalny*. Gdańsk 1999.

P. Hassner. *Koniec pewników. Eseje o wojnie, pokoju i przemocy*. Warszawa 2002.

H. Arendt. *O przemocy. Nieposłuszeństwo obywatelskie*. Warszawa 1998.

Zimbardo G. Philip i inni. *Psychologia i życie*. Warszawa 1994, rozdział 14.

W. Hanasz, G. Zalejko (red.) *Przemoc. W poszukiwaniu interpretacji*. Toruń 1991.

R. Girard. *Sacrum i przemoc*. Poznań 1993.

Zajęcia XI. Socjotechnika wrogości. Rola i znaczenie wroga w życiu społecznym i politycznym. Mechanizmy kreacji wrogości. Wykorzystywanie wrogów w systemach demokratycznych i niedemokratycznych. Syndrom oblężonej twierdzy.

Literatura:

J. Ziółkowski, Wrogość w stosunkach politycznych, Modelowa analiza funkcjonalna, Warszawa 2013 – Roz. 4.

J. Ziółkowski, Wróg polityczny [w:] Leksykon pojęć politycznych, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.

J. Ziółkowski, *Walka* [w:] *Leksykon pojęć politycznych*, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.

J. Ziółkowski, *Wojna* [w:] *Leksykon pojęć politycznych*, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.

J. Ziółkowski, *Paradoksy syndromu oblężonej twierdzy w reżimach niedemokratycznych* [w:] *Paradoksy Polityki (2)*, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.

Zajęcia XII. Terror i terroryzm jako formy działań socjotechnicznych. Terror i terroryzm jako połączenie manipulacji, przymusu i przemocy. Status socjotechniczny terroru. Funkcje terroru. Mechanizmy oddziaływania i wykorzystywane narzędzia. Warunki i granice stosowalności. Współczesny wymiar socjotechniki terroryzmu.

Literatura:

M. Karwat, *Podstawy socjotechniki*, Warszawa 2014, str. 229-263.

T. Bialek, *Terroryzm. Manipulacja strachem*. Warszawa 2005.

P. Mazurkiewicz, *Przemoc w polityce*, Wrocław 2006. (tu schematy oddziaływania terroryzmu)

B. Bolechów, *Terroryzm w świecie podwubiegunowym. Przewartościowania i kontynuacje*, Toruń 2007.

B. Hoffman. *Oblicza terroryzmu*. Warszawa 1999.

R. Conquest. *Wielki terror*. Warszawa 1997.

C. Gearty. *Terroryzm*. Warszawa 1998.

M. Karwat, *Terror*, [w:] *Leksykon pojęć politycznych*, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.

J. Ziółkowski, *Terroryzm* [w:] *Leksykon pojęć politycznych*, M. Karwat, J. Ziółkowski (red.), Warszawa 2013.

K. Karolczak. *Encyklopedia terroryzmu*. Warszawa 1995.

Na dwa tygodnie przed końcem semestru odbędzie się sprawdzian z materiału zrealizowanego na zajęciach.

- **Do sprawdzianu obowiązuje znajomość książki: M. Karwat, *Podstawy socjotechniki*, Warszawa 2014 oraz materiał zrealizowany za zajęciami.**